

Kan vi forstå Hanna Kvanmos valg?

Historisk empati - kildesamling

Karsten Korbøl
Karsten.korbol@ils.uio.no

Hanna Kvanmo (1926-2005) ble født og vokste opp i Harstad. Foreldrene ble skilt og moren oppdro Hanna alene i stor fattigdom. Da Hanna var 13 år okkuperte tyskerne Norge. Krigen og nazistenes okkupasjon ga Hanna muligheter for arbeid og bedret økonomi. Begge foreldrene ble utskrevet til arbeid for tyskerne og Hanna fikk arbeid hos tyskerne. Først arbeidet hun med rengjøring og kjøkkenarbeid, senere fikk hun kontorarbeid for ortskommandanturet i byen. I 1944 ble hun tatt opp som sykepleier i Det tyske Røde Kors (DRK). Sykepleierne arbeidet ved fronten og fikk derfor betegnelsen Frontsøstre. Hanna var bl.a. i Berlin ved krigens slutt.

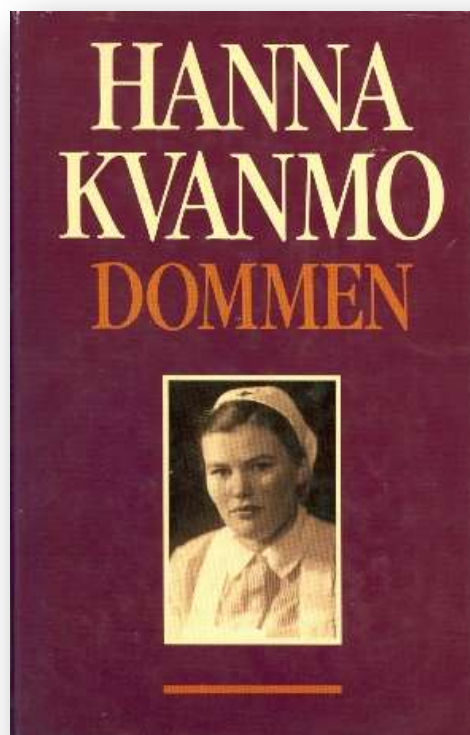
Å verve seg som frontsøster ble betraktet som å arbeide for okkupantene og som landssvik. Etter krigen ble derfor frontsøstrene anklaget og dømt for landssvik. Hanna ble dømt i 1948.

Etter krigen ble Hanna Kvanmo SV-politiker. Fra 1973 til 1989 var hun valgt inn på Stortinget.

- *Hvorfor tok Hanna valget om å bli frontsøster?*
- *Kan vi forstå hva som ledet henne til å bli en del av okkupasjonsmaktens apparat?*

Nedenfor finner du en rekke kilder som kanskje kan sette oss på sporet. Undersøk kildene, vurder hvilke kilder som er anvendbare i vår søken etter en mulig forklaring. Når du vurderer anvendbarheten, må du også vurdere i hvilken grad du fester lit til dem. Du må altså granske kildenes troverdighet.

Skriv en tekst / lag et foredrag der du bruker kildene til å diskutere ulike forklaringer. Du må aktivt bruke kildene til å underbygge argumentasjonen din.

Kilde 1-8: Hanna Kvanmo «Dommen». Gyldendal. 1990.

Kilde 1:

Høsten 1936 falt Hanna Kvanmo av sykkel og ble innlagt på sykehus med store skader.

«I løpet av de to månedene fikk jeg inngående kjennskap til sykehusets rutiner og til sykepleiernes arbeid. Jeg fikk rede på hva man måtte gjøre for å bli sykepleierske, om samarittarbeid, utdanning og læretid. Jeg skjønnte nok at de ikke var lett å komme med på laget dersom foreldrene ikke hadde penger. Selv uniformene måtte elevene kjøpe selv i tillegg til lærebøker og skrivesaker. Undervisningen, innkvarteringen og maten var gratis. Og så var det beinhardt arbeid og disiplin, men det avskrekket meg ikke.

Jeg ble mer og mer innstilt på at det var sykepleier jeg ville bli.

Arbeidet tiltalte meg. Tenk å få stelle med mennesker, gi lindring og trøst! Tenk å få arbeide i varme rene omgivelser i fin og ren uniform i motsetning til de arbeidsforholdene som mor og hennes venninner hadde. Det var noe å strebe etter.» (s. 42)

Kilde 2:

«Frelsesarmeen lå like i nærheten av Sangerhallen der vi bodde. Alle ungene i nabolaget gikk på søndagsskole på Frelsesarmeen, men jeg må ha vært en av de flittigste den vinteren for jeg fikk førstepremie for godt frammøte. Det var en liten bok om Florence Nightingale i 'Lady with the Lamp'-stilen. Snakk om å få en gave som var midt i blinken!» (s. 44)

Kilde 3:

«Selv var jeg så ung [da krigen kom til Norge], bare tretten år, at det var lite jeg kunne gjøre. Men jeg meldte meg på førstehjelpskurs hos Røde Kors, og nå fikk jeg praktisere mine teoretiske kunnskaper fra sykehuset. Jeg ble en kløpper til å legge de vanskeligste bandasjer. Jeg fikk også utlevert 50 lommetørklær som jeg skulle brodere et lite rødt kors på i det ene hjørnet. Jo, jo, man følte seg da nyttig.» (s. 53)

Kilde 4:

«Sommeren 1941 ble også Trondarnes Folkehøgskole rekvirert av okkupantene. Realskolen og gymnaset stod uten lokaler, og vi fikk ikke begynne på skolen igjen i september på normal måte. Etter hvert ble det organisert undervisning rundt omkrig i privathus, men da var det for seint for meg. Jeg hadde begynt å arbeide hos tyskerne og følge meg ikke lenger velkommen i de miljøene som ikke hadde noen direkte kontakt med okkupantene.

Jeg følte at jeg ble frosset ut av mine tidligere klassekamerater. Særlig gjorde det vondt å møte Gunvor eller Birgit – to av kjøpmannsdøtrene som jeg hadde lekt sammen med helt fra jeg var fem år. Verken klassekameratene eller lærerne hilste lenger når vi møttes. De hadde råd til å være store på det – de behøvde ikke å tenke på hvor penger til det daglige brød skulle komme fra. Men det var det mange andre som måtte.» (s. 58)

Kilde 5:

«Jeg innså snart at alt gikk på bekjentskaper, og at jeg ikke hadde en sjanse. Jeg kunne nok ha fått jobb som hushjelp, men det var lite fristende fordi det var så tungt arbeid mot dårlig betaling – 20

kroner måneden var fremdeles vanlig. Det endte med at mor skaffet meg vaskejobb på officerskasinoet der hun arbeidet. Det var også husarbeid, men mot god betaling [...] Selv om jeg ikke arbeidet full tid ble det likevel 170 kroner i måneden.» (s. 59)

Kilde 6:

Disse oppasserne som jeg om i kontakt med, var alle voksne familiefolk. De lengtet hjem og fortalte villig om sine koner og barn. [...] De fortalte om forholdene i Tyskland der det ikke lenger fantes arbeidsledighet, der bedriftene bygde småhus i regulerte boligstrøk for sine arbeidere. Jeg fikk inntrykk av at det var et bra samfunn uten fattigdom og nød. De var høflige, anstendige mennesker som aldri gjorde den minste fornærmelige tilnærming. Jeg fikk sympati for dem, og jeg følge meg trygg sammen med dem.» (s. 60)

Kilde 7:

«En kveld i begynnelsen av januar 1942 var jeg på kino for en gangs skyld alene. Ved siden av meg satt en ung menig alpejeger. Han var også alene. Han tok fram en plate sjokolade, delte den i to og gav meg halvparten. Jeg takket og tok imot. Da filme var slutt fulgte han etter meg helt hjem, men han forsøkte ikke å snakke til meg.

[...] jeg vedstår meg at jeg ble veldig smigret over at han så noe i meg. Jeg var akkurat i den alderen da jenter er inderlig misfornøyd med sitt utseende. Ikke var ansiktet pent nok, og jeg hadde et kløyvd øyebryn og arr i pannen. Dessuten hadde jeg uregelmessige tenner. Jeg var altfor tjukk, brystene var for store og beina for korte. Kort sagt – alt var galt, syntes jeg. [...]

Vi fortsatte å møte hverandre noen timer i all hemmelighet om kveldene i et par ukers tid.» (s. 62-63)

Kilde 8:

[...] jeg var medlem av NSUF – Nasjonal Samlings ungdomsorganisasjon. Det ble jeg på underlig vis høsten 1942.

Jeg ble stanset på gaten en dag av en hirdmann som etter det jeg forstod, ville ha tre kroner til en innsamling av penger. Ette alle de kontroversene som ha hadde hatt med ordføreren og hans handlinger, torde jeg ikke si nei. Han fikk sine tre kroner.

Et par uker etter fikk jeg brev fra Nasjonal Samling der de skrev at min søknad om å bli opptatt som medlem var avslått fordi jeg var for unge. Jeg var blitt seksten år den 14. juni 1942. De skrev at de hadde sendt søknaden videre til NSUF.

Nå var jeg virkelig kommet i klemme. Hva skulle jeg gjøre? Det ble til at jeg ikke gjorde noe – absolutt ingenting gjorde jeg. Jeg fortsatte å holde meg langt unna NS-folkene, jeg gikk ikke på noe møte, men jeg gjorde heller ingenting for å komme meg ut av det igjen. I desember fikk jeg brev om at jeg var opptatt som medlem av NSUF.» (s. 70-71)

Kilde 9

«Kvinnene slutter op om Den norske Legion», *Fritt folk*, 2.5.1941

«Til assistanse for Den norske Legion til kamp mot bolsjevismen har det allerede meldt sig over 1000 kvinner [...] Alle yrker, alle aldre, og alle landsdeler er representert».

Kilde 10

Utdrag fra Sæther, Vegard (2015). *Frontsøstre. Norske kvinner under hakekorset*. CappelenDamm.

«NS-medlemskap var for øvrig en betingelse for å bli innrullert i DRK [Tyske Røde Kors). Sigrid Johanne Fredriksen hadde stor interesse for sykepleie og meldte seg konket for å bli frontsøster. Dette var i april 1942: 'Jeg fikk det svar tilbake at som sykesøster ved fronten, måtte jeg være medlem av NS'. Hun sendte da innmeldingsblanketten til sitt lokale lag.» (s. 144)

«Et generelt trekk er at svært mange DRK-søstre hadde nær familie som sympatiserte med Nasjonal Samling, og kvinnene ble også nasjonalister: noen som var veldig glad i landet sitt.» (s. 178)

«Mye tyde på at motivasjonen for å melde seg, i første rekke, var sterkt påvirket av et ønske om å hjelpe norske soldater. [...] Mange av kvinnene var utdannet som sykepleiere, og de fleste hadde gjennomgått Kvinnehirdens sanitetskurs med tanke på senere frontinnsats. De var dessuten ledet av en forestilling om at innsats sammen med tyskerne ville gi Norge en best mulig forhandlingsposisjon overfor tyskerne på et senere tidspunkt. [...] Mange kvinner ble oppmuntret eller dirkede oppfordret til å melde seg til frivillig innsats for Det tyske Røde Kors. Oppfordringen kom ofte fra menneskene i miljøet de var en aktiv del av: Nasjonal Samling og Nasjonal Samlings Ungdomsfylking. [...] Å ha en bror som kjempet på Østfronten, kunne være avgjørende for at den som var hjemme også meldte seg til innsats.» (s. 186-188)

[...] det er en tydelig tendens til at kvinner som meldte seg til DRK, hadde en eller annen form for arbeidsmessig tilknytning til NS og /eller den tyske vernemakt. [...] Arbeidsledighet var ofte utgangspunktet for at man oppsøkte arbeidskontoret, som da henviste til ledig arbeid. Med medlemskap i NS på plass, åpnet det seg muligheter i den NS-kontrollerte offentlige forvaltning.» (s. 190)

«'Jeg tenkte kun på å gjøre en god gjerning med å pleie sårede soldater enten det var tyskere eller en annen nasjon'. Dette kan stå som eksempel på et barmhjertighetsmotiv som ble framført av de tiltalte under rettssaken.» (s. 191)

«'Jeg tok arbeide i Det tyske Røde Kors av den grunn at jeg ikke fikk komme inn på sykepleien ved norske sykehus', opplyste en kvinne. Det er åpenbart at flere tenkte slik, og det er ikke så merkelig. I Norge var aldersgrensen 21 år (myndighetsalderen) for å komme inn på sykepleierutdanningen, mens Det tyske Røde Kors opererte med 18 år.» (s. 192)

«I flere saker kom det fram a kvinnene hadde innledet kjærlighetsforhold til tyske soldater i Norge. [Hvis kjæresten ble sendt på tjeneste andre steder]

Også vi når det blir krevet!

Norske jente, meld deg idag til innsats for folk og heim.

HENVENDELSE SKJER TIL FYLKESUNGDOMSSTABEN
ELLER FRIVILLIGKONTORET POST BOKS 664 - OSLO

Oppfordring fra NS/NSUF til norske jenter om å melde seg til tjeneste.

Til hver norsk kvinne!

Vil **DU** være med å redde Norge fra de gudløses herredømme?

Vil **DU** være med å trygge ditt hjem og ditt barns fremtid og lykke?

Vil **DU** gjøre din innsats for orden rettferd og FRED?

Vil **DU** sann likestilling mellom kvinne og mann?

Er ditt program dette, da:

Frem til kamp mot marxismen og kulturbolsjevismen! Mot den på alle fronter og så den ned! Gjør kommunismen fredslos i vårt land! Bort med kommunistiske lærere fra våre skoler — bort med den marxistiske sekskullundervisning og pornografisk literatur. Bort med antisemitiske allianser og soldater fra den norske hær, arbeid for FREDEN ved å støtte vårt forsvar og verne vår nøytralitet! Glem ikke marxistenes farlige forbundsfelle i by og på land, den politiske kooperasjon. **GLEM IKKE**

HVORLEDES SAMVIRKELAGENE PÅ DEN LISTIGSTE MÅTE FÅR ESTETISERENDE MENNESKER I SINE GARN OG AT IDAG HVER ENESTE FUNKSJONÆR I EN FLERHET AV SAMVIRKELAGENE — UANSETT DISSE FUNKSJONÆRERS POLITISKE INNSTILLING — ER FORPLIKTET TIL AV SIN LØNN Å BETALE KR. 2.00 PR. MÅNED (!) TIL VALGAGITASJON FOR DE REVOLUSJONÆRE MARXISTPARTIENE!

Gjør din kristenplikt, din plikt mot ditt land og folk!

Støtt op om arbeidet for fred og frihet!

Bli med i Nasjonal Samlings Kvinneorganisasjon!

A. B. GULTRYKK

Kilde 13

Kilde 14

Statistisk årbok (1939) «De offentlige arbeidskontorer 1937-39. Arbeidssøkende ved månedens utgang. Fordeling etter fag», s. 194.

Tabell 204. De offentlige arbeidskontorer 1937—39. Arbeidssøkende ved månedens utgang. Fordeling etter fag.
Les offices publics de placement pendant les années 1937—39. Demandes d'emplois à la fin du mois. Répartition industrielle.

Faggrupper <i>Groupes des professions</i>	1939 ¹ Gj.sn. <i>Moyenne</i>	1938 ¹ , Gj.sn. i kvartalet <i>Moyenne en trimestre</i>				Gj.snitt <i>Moyenne</i>		Maksimum 1938 ²	Minimum 1938 ²
	1ste kvartal <i>1er trimestre</i>	1ste <i>1er</i>	2net <i>2ième</i>	3dje <i>3ième</i>	4de <i>4ième</i>	Sommerhalvåret 1937 <i>Semestre d'été</i>	Vinterhalvåret 1937-38 <i>Semestre d'hiver</i>		
I. M e n n . <i>Hommes.</i>									
Alle fag. <i>Total</i>	33 413	32 527	26 571	24 740	33 133	25 145	31 865	34 380	22 198

[...]

II. K v i n n e r . <i>Femmes.</i>									
Alle fag. <i>Total</i>	4 903	5 384	3 536	3 825	5 335	3 795	5 293	5 777	2 654
Herav: <i>Dont:</i>									
Jordbruk og skogdrift	208	217	54	40	183	69	204	235	15
Grafisk industri	131	121	109	84	123	91	118	137	62
Bekledningsindustri	312	419	242	198	336	199	393	628	183
Tekstilindustri	53	75	73	41	54	25	59	91	36
Ind. for nærings- og nytelsesmidler	258	251	165	196	371	169	258	425	88
Handel og forretningsførsel .	1 352	1 430	983	1 192	1 399	1 029	1 366	1 711	696
Hotell-, kafé- og restaurasjonsdrift	235	248	161	163	274	190	263	287	106
Tjenere i private hus	731	918	538	586	792	825	943	1 045	404
Vask og rengjøring	555	624	434	528	724	449	675	810	410
Ulært arbeid	475	420	337	316	451	247	374	446	234

Kilde 15

Statistisk årbok (1939) «De offentlige arbeidskontorer i årene 1930-1939», s. 195.

Tabell 205. De offentlige arbeidskontorer i årene 1930—1939.
Les offices publics de placement pendant les années 1930—1939.
a. Arbeidsformidlingen. Placement.

År og måned <i>Années et mois</i>	Ved den mannlige avdeling <i>Section pour hommes</i>					Ved den kvinnelige avdeling <i>Section pour femmes</i>				
	Arbeids-søkende ¹ <i>Emplois demandés</i>	Ledige plasser ¹ <i>Emplois offerts</i>	Besatte plasser <i>Place-ments effectués</i>	Arbeids-søkende ved mds. utgang ² <i>Emplois demandés à la fin du mois</i>	Ubesatte plasser ved mds. utgang ³ <i>Emplois offerts à la fin du mois</i>	Arbeids-søkende ² <i>Emplois deman-dés</i>	Ledige plasser ¹ <i>Emplois offerts</i>	Besatte plasser <i>Place-ments effectués</i>	Arbeids-søkende ved mds. utgang ² <i>Emplois demandés à la fin du mois</i>	Ubesatte plasser ved mds. utgang ³ <i>Emplois offerts à la fin du mois</i>
1937.⁴										
Jan.	37 609	4 606	4 385	33 224	221	8 800	4 574	3 154	5 646	1 420
April ...	37 485	7 668	6 712	30 788	956	9 375	7 159	5 025	4 374	2 134
Juli	25 570	5 823	4 792	20 790	1 031	5 319	4 346	2 803	2 517	1 543
Oktbr. ...	35 389	5 731	5 207	30 186	524	10 241	6 041	4 662	5 582	1 379
1938.										
Jan.	36 983	4 479	4 050	32 941	429	8 879	4 567	3 103	5 777	1 464
Febr. ...	36 072	4 190	3 616	32 466	574	8 320	4 714	3 082	5 238	1 632
Mars	36 681	5 384	4 518	32 174	866	9 035	6 419	3 957	5 078	2 462
April ...	34 370	6 350	5 306	29 061	1 044	8 493	6 953	4 236	4 258	2 717
Mai	31 525	5 748	4 949	26 586	799	7 830	6 522	4 300	3 530	2 222
Juni	29 194	5 925	5 130	24 065	795	6 853	5 991	4 032	2 821	1 959
Juli	26 725	5 227	4 525	22 198	702	5 545	4 597	2 890	2 654	1 707
Aug.	28 165	4 512	3 979	24 189	533	7 616	5 863	3 761	3 856	2 102
Septbr...	31 979	4 695	4 150	27 834	545	9 255	6 274	4 288	4 966	1 986
Oktbr. ...	36 120	5 796	5 382	30 744	414	10 144	5 860	4 500	5 644	1 360
Novbr. ...	37 964	3 960	3 705	34 276	255	9 323	4 918	3 728	5 595	1 190
Desbr. ...	38 953	4 781	4 584	34 380	197	7 976	4 242	3 209	4 767	1 033
1939.										
Jan.	38 680	4 748	4 426	34 258	322	8 777	4 802	3 283	5 494	1 519
Febr. ...	36 629	3 616	3 209	33 429	407	8 066	4 939	3 430	4 636	1 509
Mars	36 763	4 996	4 222	32 551	774	8 602	6 341	4 025	4 579	2 316
April ...	35 339	6 747	5 786	29 553	961	8 431	6 758	4 270	4 163	2 488
Mai	30 278	6 406	5 586	24 701	820	7 634	6 436	4 073	3 563	2 363
Juni	26 855	6 730	5 791	21 079	939	6 782	6 130	3 788	2 993	2 342
Juli	23 766	5 673	4 768	19 008	905	5 608	4 652	2 807	2 803	1 845

Kilde 17

Statistisk årbok (1939) «Gjennomsnittslønninger i årene 1933-1938», s. 199.

Tabell 208. Hushjelp fordelt etter stilling, alder og gjennomsnittlig lønn.
Domestiques réparties d'après profession, âge et gages moyens.

Alder. Age	Antall. Nombre						Gj.sn. kontant lønn pr. mnd. Gages en espèces moyens par mois		
	A. Etter husmorens oppgaver. D'après les données de la maîtresse de maison					B. Etter hushjelpens oppg. I alt D'après les données des dom. Total	A. I alt Total	B. I alt Total	For dem som bor på arbeidsst. Logés par l'employeur
	I alt ¹ Total	Enepiker Bonnes à tout faire	Kokker Cuisinières	Stuepiker Femmes de chambre	Barnepiker og barnestuepiker. Bonnes d'enfants				
15—17 år ans	1 358	1 250	13	25	70	1 410	25.71	25.47	28.23
18—20 » »	3 259	2 973	86	83	117	3 392	33.85	33.66	35.66
21—25 » »	5 336	4 737	277	186	136	5 532	41.29	40.97	42.48
26—30 » »	3 085	2 610	272	147	56	3 168	47.73	47.73	48.79
31—40 » »	2 614	2 095	352	140	27	3 759	53.59	54.41	55.27
41—50 » »	862	656	158	44	4		56.69		
51—55 » »	209	162	32	13	2		54.87		
56 år og over et plus	202	157	30	13	2	192	52.32	50.29	51.68
Uoppg.alder.Inconnu	113	95	6	2	10	22	—	—	—
Tilsammen. Total ..	17 038	14 735	1 226	653	424	17 475	42.74	42.51	44.94
Gj.sn.alder (år) ²	26.5	26.0	32.0	28.9	22.7				

A n m. Hushjelpundersøkelsen i nov.—des. 1937 omfattet 26 byer og 3 forstadsstrøk. Tallet på hushjelp i disse byer og forstadsstrøk er ca. 29 000. Det ble sendt ut vel 28 000 skjemaer til husmødre og 28 000 til hushjelp. Byrået fikk fullstendig oppgave for ca. 19 000 husmødre og hushjelp. Differansen mellom tallet i tabellen og 19 000 er daghjelp.

Note. L'enquête relative aux domestiques nov.—déc. 1937 s'appliquait à 26 villes et 3 faubourgs. Le nombre de domestiques dans ces villes et faubourgs est environ 29 000. On a adressé environ 28 000 questionnaires aux maîtresses de maison et 28 000 aux domestiques. On a reçu des données complètes d'environ 19 000 maîtresses de maison et domestiques. La différence entre le nombre dans le tableau et les 19 000 représente les domestiques sans situation fixe.

¹ Bare fast hushjelp. Domestiques avec une seule situation. ² Age moyen (années).

Tabell 209. Bruttoarbeidstid for hushjelp. Durée brute de travail des domestiques.

A. Etter husmorens oppgaver Données des employeurs	I alt hushjelp ¹ Total de dom.	Derav med en arbeidstid pr. dag av. ²								Gj.sn. arbeidstid Durée de travail moyenne
		Under 9 t. Sous 9 h.	9-10 t.	10-11 t.	11-12 t.	12-13 t.	13-14 t.	14 t. og over 14 h. et plus	Uoppg. Inconnu	
{ Alle hushjelp. Toutes les domestiques	15 478	1 036	706	1 357	2 184	4 246	4 031	584	1 334	11.8
A. { Derav: med bolig på arbeidsstedet ³	12 665	87	203	822	1 789	3 981	3 969	580	1 234	12.3
{ uten bolig på arbeidsstedet ⁴	2 813	949	503	535	395	265	62	4	100	9.6
{ Alle hushjelp. Toutes les domestiques	15 478	925	662	1 100	1 794	3 613	4 908	1 666	810	12.1
B. { Derav: med bolig på arbeidsstedet ³	12 665	67	153	560	1 394	3 297	4 809	1 655	730	12.7
{ uten bolig på arbeidsstedet ⁴	2 813	858	509	540	400	316	99	11	80	9.8

¹ Omfatter bare de tilfelle hvor både husmor og hushjelp har svart. Comprend seulement les cas avec réponse de maîtresses de maison et domestiques. ² Dont: avec une durée de travail par jour. ³ Dont: avec logement. ⁴ Dont: sans logement.

Tabell 210. Ferieordningen for hushjelp. Congé annuel pour les domestiques.

I alt oppgaver. Total de données	I alt hushjelp Total de dom.	Derav. Dont								
		Oslo	Østlandet	Oppland	Sørlandet	Bergen	Vestlandet	Trondelag	Nord-Norge	
A. Husmorens oppgave. Données des empl.										
I alt ferie med lønn. Total congé payé	14 401	4 217	3 874	381	649	2 022	1 808	798	652	
1. Derav med en va- rihet av (pst.) ¹ :										
{ 8 dager. 8 jours	1.6	0.7	1.8	5.0	1.4	1.1	3.5	1.1	0.8	
{ 14 » 14 »	79.5	70.6	84.3	84.5	89.1	79.4	82.7	83.1	84.5	
{ 3 u. og over. 3 sem. et plus	15.8	25.7	11.6	6.0	6.3	16.7	9.9	12.8	9.8	
Uoppgitt. Inconnu	3.1	3.0	2.3	4.5	3.2	2.8	3.9	3.0	4.9	
2. Derav med kostpenger (pst.) ²	45.6	53.9	46.4	24.7	27.0	66.5	26.8	36.1	16.1	
B. Hushjelpens oppgaver. Données de dom.										
I alt ferie med lønn. Total congé payé	13 279	3 923	3 598	352	597	1 825	1 643	744	597	
1. Derav med en va- rihet av (pst.) ¹ :										
{ 8 dager. 8 jours	2.4	1.0	2.6	9.7	1.3	1.8	5.6	1.6	1.0	
{ 14 » 14 »	79.7	71.7	83.5	80.0	88.8	80.5	81.0	83.7	86.3	
{ 3 u. og over. 3 sem. et plus	14.6	24.1	10.8	6.6	6.4	14.5	9.3	11.5	9.0	
Uoppgitt. Inconnu	3.3	3.2	3.1	3.7	3.5	3.2	4.1	3.2	3.7	
2. Derav med kostpenger (pst.) ²	42.8	50.9	43.7	26.1	24.5	63.7	24.1	31.3	13.4	

¹ Dont avec une durée de. ² Dont avec somme d'entretien.

Etter krigen

Kilde 1

Trondenes herredsrett. Domsslutning, 6.4.1948

«Hanna Kristine Hansen, født 14. juni 1926, for tiden uten stilling, bopel Harstad, idømmes for overtredelse av landsvikloven av 21. februar 1947 § 3, jfr. § 2 nr. 1 og 4, jfr. Straffelovens § 86, fengsel i 8 – åtte – måneder.

Videre fradømmes hun for et tidsrom av 10 – ti – år stemmerett i offentlige anliggender og retten til å gjøre tjeneste i landsforsvaret.»

Kilde 2

Høyesteretts kjæremålsutvalg. Domsslutning. 21.5.1948.

«Kjæremålsutvalget finner det enstemmig utvilsomt at det i denne sak foreligger særlige omstendigheter som gjør det berettiget å utsette fullbyrdelse av den idømte frihetsstraff i medhold av straffelovens § 52 flg., man legger særlig vekt på hennes store ungdom – hun er født 14. juli 1926 – og at hun har vært internert av de allierte i Tyskland.

Prøvetiden settes til 3 år, tilsyn finnes ikke nødvendig.

Utsettelsen gjelder ikke det idømte rettighetstap.»

Kilde 3

«Søkelyset mor enda en SV-valgt», Norges Handels- og Sjøfartstidende, 9.1.1974

«Det vakte stor og forståelig oppsikt da det etter høstens stortingsvalg kom frem at Sosialistisk Valgforbunds representant fra Buskerud hadde vært landssviker under krigen og deltatt i operasjoner mot norske patrioter – et forhold som førte til streng straff for vedkommende etter frigjøringen. Da saken kom frem i avisene ble valget forsvart med at representanten var så ung under krigen. Hele Sosialistisk Valgforbunds gruppe slo bl.a. på dette grunnlag ring rundt vedkommende.

N.H og S.T kan i dag opplyse at et annet medlem av partiets stortingsgruppe i lengre tid var ansatt hos tyskerne under krigen. I dette tilfelle var vedkommende, som også var ung på den tiden, knyttet til Gestapo, bl.a. som tolk.

N.H og S.T kjenner videre til at fremtredende parlamentarikere i Stortingets ledelse er gjort kjent med forholdet.»

Kilde 4

Hanna Kvanmo «Dommen»

«Presse og kringkasting følte at her var det fritt fram. I samfulle tre måneder, helt til slutten av april, var de 'Kvanmo-saken' med bilde av denne forferdelige Hanna Kvanmo, som holdt løssalget oppe. [...] I leserbrev ble det slått fast at jeg var angiver, tyskertøs og hore. Det virket som om både Quisling og Rinnan bare var smågutter i forhold til meg. [...]

Jeg gråt og gråt så snart jeg var alene. Jeg var inne på tanken å gjøre slutt på det hele, men avviste den av hensyn til mine nærmeste.

Hvis journalister bare visste hvilket herredømme de har over liv og død!

Midt oppe i dette forsøkte jeg å skjule sorgen og fortvilelsen når jeg beveget meg blant andre mennesker. Jeg sa til meg selv: Du har ikke gjort noe galt nå – du har gjort opp for deg for tretti år siden! Du lever i en rettsstat der det skal være mulig for alle å komme tilbake til samfunnet når straffen er sonet. Du mistet dine statsborgerlige rettigheter for ti år – ikke for tretti!» (s. 138-140)

Kilde 5

Professor Johs. Andenes «Det nye landssvikoppgjøret», *Aftenposten* 1.2.1974

«Med dyp ulyst har jeg fulgt det lanssvikoppgjør nr. 2 som vi snart 30 år etter frigjøringen er i ferd med å få i forbindelse med de to stortingsrepresentanter som er dømt for sitt forhold under krigen. Et oppgjør som denne gang ikke finner sted for retten, men for pressens og den offentlige menings domstol. [...]

En av de sikreste lærdommer av oppgjøret var at når det gjelder de ganske unge, var det vesentlig miljø og tilfældigheter som avgjorde hvilken leir de kom til å havne i. Det er riktig som det er blitt påpekt, at det store flertall selv av 15-, 16- og 17-åringer visste hva krigen gjaldt og tok rett side. Men forklaringen er den enkle at de fulgte de syn som rådet i hjemmet, i omgangskretsen. Var hjem og omgangskrets fanget inn av den nasjonalsosialistiske ideologi, fenget budskapet også ofte i de unge. Glosen 'idealistisk, men villedet ungdom' var ofte en dyp realitet.»